SPEECH ACTS IN NEWSPAPER HEADLINES

Elena Rodica OPRAN
University of Craiova

Abstract : The article 'Speech acts in newspaper headlines' is dedicated to the actional dimension of language. The approach of the journalistic title is focused the distinction made between performative and constative utterances and is based on the relation established between locutionary, illocutionary and perlocutionary acts.
The detailed analysis of speech acts identified in press titles published by the newspapers included in our corpus – Le Monde and Adevărul (institutional or institutionalised acts, non-institutional, universal acts), conducted in view of cognitive pragmatics, points out the essential role played by of the pragmatic dimension in the linguistic and semiotic analysis of a journalistic title.
The comparison made between the performativity of the two newspapers analysed in our article highlights the common aspects of the journalistic style, as well as its peculiar features.

Keywords: acts, headline, press, speech, utterance.

Introducere

Acest studiu este consacrat dimensiunii acţionale a limbajului. Titlul jurnalistic este abordat din perspectiva *enunţurilor performative* şi *constatative*, a relaţiei *locuţionar-ilocuţionar-perlocuţionar*. O analiză detaliată din perspectiva pragmaticii cognitive a actelor de limbaj actualizate în titlurile jurnalistice din cotidianele *Le Monde* şi *Adevărul*[1] evidenţiază rolul esenţial al dimensiunii pragmatice în analiza semiolingvistică a titlului jurnalistic.

Descoperirea performativelor, în cadrul teoriei actelor de limbaj (*Speech Act Theory*) a constituit o adevărată „revoluţie în filosofie"[2] şi în lingvistică.

În anii 60 ai secolului trecut J.L. Austin este cel care a operat o modificare esenţială în concepţia despre funcţionarea limbii, oprindu-se, alături de P. Grice, asupra limbajului ca acţiune. Acesta este primul care a creat o teorie sistematică a actelor de limbaj, teorie publicată postum, în 1962, sub titlul *How to Do Things with Words*. Austin a combătut ideea conform căreia limbajul are, în comunicare, funcţia de a descrie stări de fapte care pot fi adevărate sau false. Introducând noţiunea de act de vorbire, esenţială în pragmatică, Austin atribuie limbajului o funcţie acţională şi, prin aceasta, el argumentează caracterul nondescriptiv al enunţurilor.

P. Grice[3], pe de altă parte, consideră că actul de comunicare are principii şi reguli prin care un enunţ comunică mai mult decât semnifică. Ideile lui Grice despre caracterul raţional al activităţii comunicative şi despre rolul inferenţei în acest proces au deschis în pragmatică direcţia cognitivistă, ilustrată de Dan Sperber şi Deirdre Wilson, autorii teoriei relevanţei[4].

[1] Pentru realizarea analizelor comparative, am utilizat un corpus *Le Monde* şi un corpus *Adevărul* alcătuite din câte 1300 de titluri publicate în perioada ianuarie – aprilie 2013, selectate după principiul reprezentativităţii din ediţiile pe suport de hârtie ale celor două cotidiene.
[2] J. L. Austin, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, traducere de Sorana Corneanu, prefaţă de Vlad Alexandrescu, Piteşti, Paralela 45, 2005, p. 25.
[3] H.P. Grice, „Logique et conversation", în *Communications*, 1979, p. 30.
[4] D. Sperber, D.Wilson, *Relevance. Communication and Cognition*, Oxford, Blackweil, 1986.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

1. Enunţuri performative şi enunţuri constatative

Numindu-l „iluzie descriptivă", Austin pune sub semnul întrebării postulatul privind caracterul fundamental descriptiv al limbajului:

Prea multă vreme premisa filosofilor a fost că o „afirmaţie" [*statement*] nu poate decât să „descrie" o anumită stare de lucruri sau să „afirme un fapt anume", şi asta neapărat fie în mod adevărat, fie fals. Desigur, gramaticienii au arătat în mod repetat că nu toate „propoziţiile" sunt afirmaţii sau slujesc neapărat la producerea unor afirmaţii: pe lângă afirmaţii, există, prin tradiţie (din punctul de vedere al gramaticienilor) şi întrebări şi exclamaţii, precum şi propoziţii care exprimă porunci, dorinţe sau concesii[5].

Astfel, Austin va stabili distincţii importante între afirmaţiile care descriu, relatează, consemnează o stare de fapt, pe care le numeşte constatative, şi propoziţiile care nu sunt descrieri şi pentru care propune termenul de performative

Numele e derivat, evident, din *a performa*, verbul obişnuit care apare împreună cu substantivul *acţiune*: el arată că producerea unui enunţ este performarea unei acţiuni – nu o considerăm ca spunând pur şi simplu ceva[6].

Astfel de propoziţii conţin „verbe banale, la persoana întâi singular, indicativ prezent, diateza activă" şi satisfac următoarele condiţii:

(a) ele nu „descriu", nu „vorbesc despre", nici nu constată ceva, nu sunt „adevărate sau false";

(b) enunţarea propoziţiei este sau face parte din efectuarea unei acţiuni despre care, iarăşi, nu s-ar afirma *în mod normal* că spune sau spune „pur şi simplu" ceva[7].

2. Clasificarea enunţurilor performative

Austin a conceput iniţial performativele ca o clasă de enunţuri limitată la situaţiile rituale şi ceremoniale, marcate gramatical de prezenţa verbului performativ. Ulterior a admis că orice act verbal, inclusiv afirmaţiile şi descrierile au o anumită performativitate.

Austin a inventariat mărcile gramaticale ale performativităţii: forme verbale de indicativ prezent, persoana I singular, la cele explicite, anumite moduri (imperativul), aspecte (interogativul), timpuri (viitorul) verbe modale (a trebui, a putea, a vrea).

Opoziţia dintre persoana I şi persoana a III-a delimitează, pentru acelaşi verb, utilizarea performativă, respectiv constatativă: *Te felicit* vs. *Îl felicit.* Distincţia dintre constatativ şi performativ se reduce, în ultimă instanţă, la distincţia dintre „a zice" şi „a face".

În corpusul analizat, majoritatea enunţurilor sunt performative primare sau implicite, care presupun verbul „a afirma + că" şi verbe modale (*a vrea, a trebui, a putea*):

Şoferii acuză că poliţia stă la pândă! ***Vrem*** *să-i ţinem în viaţă!* (*A*[8], 07.01.2013),
FMI vine în România. Ce ***vrem*** *noi, ce vor ei* (*A*, 15.01.2013),
Nu ***vreau*** *petrodolari!* (*A*, 22.01.2013),
Vrem *să ne strecurăm printre forţele Europei* (*A*, 30.04.2013),
Gunter Verheugen: România ***trebuie*** *să fie în Schengen!* (*A*, 21.02.2013),
Otages: la France ***ne veut plus*** *payer* (*LM*, 19.03.2013),
« On ***a besoin*** *de temps pour un projet éducatif de qualité »* (*LM*, 19.03.2013),
Peut-on *se mettre à la place du mort?* (*LM*, 27.03.2013),

[5] J. L. Austin, *op. cit.*, p. 23.
[6] *Idem*, p. 27.
[7] *Idem*, p. 26.
[8] Pentru mai multă concizie, după exemplele utilizate, numele celor două cotidiene vor fi abreviate prin *A* pentru *Adevărul* şi *LM* pentru *Le Monde*.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

La ministre ***veut*** *voir plus de sportives à la télévision* (*LM*, 12.04.2013),

*« **Il faut** prérarer les population à faire face aux crises alimentaires »* (*LM*, 28.04.2013).

Sintactic, utilizarea vocativului şi a interjecţiilor, elipsa verbului dau pregnanţă titlului:

Băi, expiratelor! (*A*, 28.02.2013),

Cu Rapid şi la 101 ani! (*A*, 07.01.2013),

Euro, pa! (*A*, 05.03.2013),

Vai de cozonacul nostrum de paşte! (*A*, 13.03.2013).

O deviere contextuală o reprezintă utilizarea persoanei I plural (*noi*), care include vocea auctorială şi angajează cititorul în problematica articolului:

Să facem dreptate mâţelor cerşetoare! (*A*, 07.01.2013),

În slujba Europei, acum mai mult decât oricând! (*A*, 24.01.2013).

3. Locuţionar, ilocuţionar, perlocuţionar

La întrebarea: „Ce facem când spunem ceva?" Austin a răspuns că îndeplinim, în mod necesar, trei acte:

- Actul *locuţionar*, pe care îl realizăm prin faptul *de a spune* ceva:

Numesc (botez) actul de <a spune ceva> - în acest sens normal deplin - performarea unui act locutoriu [*locutionary act*]; iar studiul enunţurilor astfel definite va fi studiul locuţiilor [*locutions*], altfel spus a unităţilor complete de vorbire [*full units of speech*][9].

- Actul *ilocuţionar*, pe care îl realizăm *în spunere* sau *spunând* ceva:

Performarea unui act în acest al doilea şi nou sens am descris-o ca fiind performarea unui act <ilocutoriu> i.e. performarea unui act *în spunerea* a ceva [*in saying something*]. Numesc actul astfel performat o ilocuţie [*illocution*], iar teoria diferitelor tipuri de funcţii ale limbii aici implicate o voi numi teoria <forţelor ilocutorii> [*illocutionary forces*][10].

- Actul *perlocuţionar*, pe care îl realizăm *prin spunerea* a ceva:

Vom numi performarea unui act de acest tip performarea unui act perlocutoriu [perlocutionary act], iar actul performat îl vom numi o perlocuţie [perlocution][11].

Actele locuţionare (lat. *locutio* „vorbire") constau în rostirea propriu-zisă a unui enunţ sau a unui şir de enunţuri. Actele ilocuţionare (lat. *in* „în, în timpul" şi *locutio* „vorbire") sunt acelea în care vorbitorul asociază conţinutului propoziţional al enunţurilor o forţă convenţională (rugăminţi, scuze, mulţumiri, promisiuni, felicitări, ameninţări, aserţiuni etc.). Forţa ilocuţionară este expresia intenţiei comunicative a locutorului; actul ilocuţionar este reuşit numai dacă receptorul recunoaşte exact intenţiile emiţătorului.

4. Clasificarea actelor ilocuţionare

Mărcile cele mai eficiente ale forţei ilocuţionare a unui enunţ o reprezintă verbele performative: *a afirma, a invita, a mulţumi, a ordona, a porunci, a promite, a se scuza, a ura* etc. Alături de acestea se pot menţiona şi alte elemente lingvistice: moduri verbale (imperfectul), adverbe, dar şi nonlingvistice (tonul vocii, cadenţa, emfaza, gestica şi anumite acţiuni ceremoniale).

Aplicând testul simplu al formei de persoana întâi indicativ prezent activ, Austin a deosebit cinci clase foarte generale de enunţuri designate prin următoarele cinci nume[12]:

[9] J. L. Austin, *op. cit.*, p. 95.
[10] *Idem*, p. 99.
[11] *Idem*, p. 100.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

Verdictivele sunt „acte de a da verdicte, aşa cum sugerează şi numele, de către un juriu, un arbitru sau o instanţă de decizie”[13].

Clasa ilocuţiilor verdictive corespunde unor verbe ca: *a achita, a decide (într-o chestiune de lege), a considera, a plasa, a judeca, a nota, a evalua, a caracteriza, a condamna, a interpreta ca, a hotărî, a estima, a data, a valoriza, a diagnostica, a stabili, a înţelege, a calcula, a localiza, a măsura, a o lua ca, a cota, a descrie, a analiza*[14].

Nefiind o instanţă de decizie, jurnalistul nu poate emite verdictive; le citează însă în titluri performative implicite conţinând o sentinţă

13 februarie, ziua sentinţei în dosarul de turnător al lui Felix (*A*, 07.02.2013),

ori o evaluare:

Opoziţia e moartă-n coteţ (A, 15.01.2013).

Exercitivele constau în „exprimarea unei decizii în favoarea sau împotriva unei anumite acţiuni”[15]. Este o decizie, o pledoarie şi nu o estimare; o implementare şi nu o evaluare; o sentinţă şi nu un verdict. „Consider”, „Interpretez” şi altele asemenea pot fi, dacă sunt pronunţate în mod oficial, acte exercitive.

Foarte vastă, clasa ilocuţiilor exercitive corespunde verbelor: *a numi, a concedia, a ordona, a da o sentinţă, a recruta, a alege, a lăsa moştenire, a avertiza, a ruga, a proclama, a contramanda, a legifera, a dedica, a retrograda, a excomunica, a comanda, a da o amendă, a vota pentru, a pretinde, a sfătui, a implora, a presa, a anunţa, a anula, a suspenda (o şedinţă), a declara deschis/închis, a destitui, a indica, a nominaliza, a da, a-şi da demisia, a pleda, a cerşi, a recomanda, a invalida, a abroga*[16].

Sfaturile sunt, din unghiul subiectiv al enunţării titlului, cele mai frecvente exercitive:

Sfaturi pentru contribuabili şi primari: Aşteptati! (*A*, 08.01.2013),

Cum ieşim din haosul taxelor locale (*A*, 08.01.2013),

Cum combaţi hipotermia (*A*, 10.01.2013),

Ce facem cu România (*A*, 14.01.2013),

Cum ar putea scăpa restanţierii de evacuare (*A*, 21.01.2013),

Cum să dispari de pe internet (*A*, 28.01.2013),

Să nu te întorci în ţară, dragă prietene (*A*, 06.03.2013),

Să nu jucăm ca o echipă speriată! (*A*, 14.03.2013).

Ordinele, îndemnurile sunt ironice:

Jos labele de pe “Ursul de aur”! (*A*, 18.02.2013),

Spre titlu 20! (*A*, 14.01.2013),

Să vindem totul! (*A*, 16.01.2013).

Puţine titluri exprimă cereri, pledoarii:

Lăsaţi clasa zero la şcoală! (*A*, 23.01.2013)

sau raportează o destituire/retrogradare:

PNL îl „execută” azi pe Cherecheş (*A*, 14.01.2013).

Promisivele angajează vorbitorul la anumite acţiuni şi sunt marcate de verbe ca: *a promite, a fi hotărât să, a avea de gând să, a propune să, a lega un acord, a se lega să, a avea intenţia, a plănui, voi (face…), a încheia un contract, a-şi da cuvântul, a-şi declara*

[12] *Idem*, p. 139.
[13] *Ibidem*.
[14] *Idem*, p. 141.
[15] *Idem*, p. 143
[16] *Ibidem*.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

intenţia, a-şi propune, a intenţiona, a garanta, a jura, a se dedica, a susţine (o teză), a făgădui, a se angaja să, a fi de acord, a se opune, a jura să, a pune pariu că, a consimţi, a fi de partea, a fi în favoarea, a îmbrăţişa o cauză[17].

Promisiunea, actul ilocuţionar tipic, este prezentă sporadic şi numai în titluri care inserează discursul raportat:

Laszlo Tokeş: "2013 este anul autonomiei" (*A*, 11.03.2013).

Deseori ziaristul se angajează în a susţine o teză:

În 2030. România va fi exact ca acum! (*A*, 14.02.2013),

în a-şi declara opţiunea în favoarea unei poziţii:

Eu sunt sudist. Tu eşti centrean? (*A*, 14.02.2013),

Ar trebui interzis fumatul în spaţiile publice din România – (*A*, 01.04.2013, în a-şi face public un angajament:

De Crin aş fugi cât văd cu ochii (*A*, 14.02.2013),

Vreau să cânt în biserică (*A*, 02.04.2013).

Titlul poate conţine un avertisment:

Şoferi, vi se pregăteşte ceva: amenzi grele, camere la examene (*A*, 04.04.2013)

sau o făgăduinţă:

Sper ca, într-o zi, sălile să fie pline la filmele româneşti (*A*, 19.02.2013).

Comportamentivele „presupun reacţii la comportamentul şi la soarta altei persoane, precum şi atitudini şi exprimări de atitudini faţă de purtarea anterioară ori iminentă a unei alte persoane"[18].

Constanta ilocutorie a titlurilor o reprezintă atitudinea critică, dezaprobarea şi desolidarizarea jurnalistului făcând uz de o retorică antifrastică, ironică, vehementă:

Moarte opoziţiei constructive! (*A*, 27.02.2013),

De ce suntem ultimii din Europa (*A*, 17.01.2013),

Grigoraş, adio Pandurii! (*A*, 16.01.2013),

Şi faimosul Mischie şi-a luat doctorat la noi la Istorie şi este un tip obsolut primitiv (*A*, 17.01.2013),

Dulceaţa sarcină de a trăi facil şi neonest (*A*, 23.01.2013),

Somnul lui Crin Antonescu naşte monştri. România, ţara cu doi preşedinţi (*A*, 24.01.2013),

Rivalităţiile României Mari: mitici, sârme şi prăzari (*A*, 24.01.2013),

Copii geniali, trataţi ostil de statul român (*A*, 28.01.2013),

Batjocura merge mai departe. Cum arată un bacalaureat de tip nou (*A*, 28.01.2013),

România este pe mâna unor farsori şi impostori (*A*, 29.01.2013),

Asfaltări pe pile: Dragnea e mai tare decât Oprişan (*A*, 04.02.2013),

Ponta şi Crin au orbul Varanului (*A*, 04.02.2013),

Ministrul Muncii aruncă milioane de euro pe un proiect inutil (*A*, 05.02.2013),

Eurovisionul este un Kitsch, un balon de săpun (*A*, 02.04.2013).

În consecinţă, comportamentivele din registrul pozitiv al politeţii sunt rare; fie li se recunoaşte forţa acţională:

Puterea cuvântului "mulţumesc" (*A*, 04.02.2013),

fie inutilitatea:

Fără mulţumiri, domnule Băsescu! (*A*, 12.02.2013).

[17] *Idem*, p. 144.
[18] *Idem*, p. 146.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

Expozitivele sunt „actele de a expune un punct de vedere, de a conduce un argument şi de a clarifica întrebuinţări şi referinţe”[19].

Reţinem, în gama diversificată a expozitivelor, următoarele ocurenţe:

- evaluare:
  Marga îşi impune clientela în funcţii-cheie la ICR (*A*, 07.01.2013),
  Ponta: “Trădătorul” din PSD este viu şi nevătămat (*A*, 08.01.2013),
  Cu idiotul după noi (*A*, 08.01.2013),
  Haos, nepotism şi cacealma la Institutul Cultural Român (*A*, 08.01.2013),
  Opoziţia e moartă-n coteţ (*A*, 15.01.2013);
- clasificare/ierarhizare:
  Aproape cea mai frumoasă femeie din universul acesta (*A*, 08.01.2013),
  Huawei, cel mai mare smartphone din lume (*A*, 09.01.2013),
  Spania, stăpâna lumii (*A*, 09.01.2013),
  Topul mondial al taxelor: România este printre campionii TVA (*A*, 06.02.2013);
- informare:
  Statul a încasat mai puţin din tranzacţiile cu case şi terenuri (*A*, 08.01.2013),
  Nici un cumpărător pentru societăţile falimentare din Alba (*A*, 08.01.2013),
  Rusia îşi modernizează armata (*A*, 08.01.2013);
- relatare şi o replică/obiecţie:
  Şoferii acuză că poliţia stă la pândă! Vrem să-i ţinem în viată! (*A*, 8.01.2013);
- negare:
  Nu învăţati istorie din filmele lui Sergiu Nicolaescu (*A*, 08.01.2013);
- întrebare:
  Cine apără onoarea poporului român? (*A*, 05.02.2013),
  Careu pentru Messi? (*A*, 07.01.2013),
  De ce se moare în taberele din România (*A*, 10.01.2013),
  De ce s-a sinucis copilul precoce al internetului (*A*, 14.01.2013),
  Cât de şcoliţi trebuie să fie învătătorii? (*A*, 16.01.2013),
  Ce înseamnă pentru noi mandatul Obama? (*A*, 21.01.2013),
  Cine i-a ucis pe români în Algeria? (*A*, 21.01.2013),
  Dilema unei epoci „ţărani sau muncitori?” (*A*, 23.01.2013),
  Simulări la BAC şi Capacitate. Cât de rele sunt testele grele? (*A*, 06.02.2013),
  Bani europeni: primim a doua şansă? (*A*, 07.02.2013),
  Ce să schimbi, când noi nu mai avem medici? (*A*, 07.02.2013),
  Demisia Papei, efectul unui raport secret? (*A*, 13.02.2013),
  Ne permitem luxul să câştigăm Eurovisionul? (*A*, 14.02. 0213),
  Dumnezeule, de unde atâţia bani?! (*A*, 21.02.2013),
  Ce se va întâmpla mai departe? (*A*, 04.04.2013);
- întrebare (retorică) şi răspuns:
  Înapoi în „B”? Rada, speriat: „Tinerii nu sunt de Liga I” (*A*, 29.01.2013),
  Tinerii români? Admirabili (*A*, 06.02.2013),
  Lupta răspunsului cu întrebarea (*A*, 30.01.2013),
  Ce a gasit Curtea de Conturi la Autoritatea pentru Comunicaţii: 150 de maşini pentru 13 şefi (*A*, 31.01.2013),
  Vrei la meciul cu Chelsea? Mergi la risc (*A*, 05.03.2013),
  Naţionalism? O perspectivă cosmică (*A*, 25.03.2013);
- profeţie:

[19] *Idem*, p. 147.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

Profeţie: următorul papă va fi ultimul (*A*, 12.02.2013);

- expectaţia unei argumentări:

Cum a dezbinat politica familiile românilor. Duşmanul de clasă e la tine în casă (*A*, 15.01.2013),

De ce s-ar retrage statul din economie de ce nu (*A*, 21.01.2013);

- deducţie (oximoronică):

"Briliantul" a ruginit (*A*, 08.01.2013),

Jignirile din trecut, azi formule de salut (*A*, 09.01.2013),

„Superstarul" Mutu duce Ajaccio la retrogradare (*A*, 21.01.2013).

În concluzie, actele de vorbire ocurente în enunţurile-titlu extrase din cotidianul *Adevărul* relevă caracteristicile:

a) ponderea performativelor primare/implicite în raport cu cele explicite, cu verb performativ;
b) absenţa verdictivelor, fapt firesc, întrucât jurnalistul nu este o instanţă decizională; sporadic prezente, verdictivele sunt parte a discursului raportat;
c) sfaturile, îndemnurile ironice sunt cele mai utilizate exercitive;
d) din clasa promisivelor, performativele care exprimă angajarea ziaristului (avertismente, opţiuni, calificări, declararea unei intenţii) sunt cele mai des uzitate;
e) acţiunea critică a comportamentivelor decurge din funcţia de bază a jurnalismului ca atitudine: „câinele de pază al democraţiei";
f) expozitivele reprezintă clasa cu cele mai multe şi variate ocurenţe ce ţin de „clarificarea motivelor, a argumentelor şi comunicării"[20]. Este remarcabilă funcţia dialogică a întrebărilor, enunţuri care activează interesul cititorului şi care, adesea, funcţionează ca un mod retoric de a introduce răspunsul.

5. Teoria pertinenţei: Sperber şi Wilson

Dan Sperber şi Deirdre Wilson au simplificat clasificarea actelor de limbaj din perspectiva pragmaticii cognitive. Ei au pus în discuţie interpretarea unui enunţ prin identificarea actului ilocuţionar îndeplinit. În opinia lor, există acte de limbaj care, pentru a fi îndeplinite, necesită interpretarea lor de către ambii interlocutori şi acte realizate fără această identificare astfel:

1. **acte instituţionale** sau **instituţionalizate. S**unt profund marcate din punct de vedere cultural, reuşita lor nedepinzând nici de lingvistică, nici de pragmatică, ci de circumstanţe instituţionale determinate. Analiza corpusului *Le Monde* nu a evidenţiat asemenea ocurenţe.

2. **acte noninstituţionale** precum: *a aserta, a avertiza, a nega, a sugera*; ţin de lingvistică sau de pragmatică, iar interpretarea lor nu este indispensabilă îndeplinirii. De exemplu:

- *a aserta*:

Egypte: révolution et luttes sociales (LM, 12.02.2013),

M. Obama fixe les priorités de son second mandat (*LM*, 14.02.2013),

La croissance nulle affaiblit la promesse de stabilité fiscale (*LM*, 20.02.2013),

Dans le vignoble de Listrac-Médoc, la contamination aux pesticides touche les salariés agricoles et les riverains (*LM*, 20.02.2013),

Michael Haneke opère sa mise à mort de l'amour (*LM*, 28.02.2013);

[20] *Idem*, p. 149.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

- *a avertiza*:
  L'anneé du Serpent sera compassionnelle (*LM*, 08.02.2013),
  Pesticides: pitié pour les abeilles! (*LM*, 11.02.2013),
  L'astéroïde 2012-DA 14, si proche de la Terre… (*LM*, 15.02.2013),
  Le scandale alimentaire qui s'annonce (*LM*, 26.02.2013),
  Trente-neuf députés socialistes interpellent le gouvemement: « Le non-cumul des mandats, c'est maintenant! » (*LM*, 28.02.2013);
- *a nega*:
  Il est hors de question de parler de fédéralisme (*LM*, 22.02.2013);
- *a sugera*:
  La filiation doit évoluer (*LM*, 11.02.2013),
  L'Eglise a besoin d'une réforme profunde. Pour une auverture doctrinale et sociétale (*LM*, 15.02.2013).

3. **acte universale.** Sunt de tipul: *a spune că*, *a spune să, a întreba dacă*. Primul tip corespunde afirmaţiei sau aserţiunii, al doilea – ordinului sau rugăminţii, iar al treilea – cererii de informaţii sau întrebării. În corpusul nostru am găsit:

- *a spune că*:
  Le déficit commercial français a dépassé les 67 milliards d'euro en 2012 (*LM*, 08.02.2013),
  Malgré de bons résultats, Mercedes reste loin de BMW et Audi (*LM*, 08.02.2013),
  Un project de réforme bancaire insatisfaisant Il faut revioir le cadre d'intervention de l'Etat (*LM*, 14.02.2013),
  Londres veut limiter le flux migratorie roumain et bulgare (*LM*, 17.02.2013),
  En Arménie, Serge Sarkissian este réélu à la présidence après un vote contensté (*LM*, 20.02.2013),
  Wall Street eface cinq années de crise (*LM*, 7.03.2013),
  L'Europe veut plus de libre-échange avec les Etats-Unis (*LM*, 7.03.2013),
  L'industrie automobile mise sur le luxe (*LM*, 7.03.2013),
  Les Hongrois de Roumanie relancent le débat sur la question de leur autonomie (*LM*, 14.03.2013),
  Barack Obama promet 2 miliards de dollars pour les énergies vertes (*LM*, 17-18.03.2013),
  Benyamin Néranyahou présente ses excuses à Ankara trois ans après l'assaut sanglant du « Mavi-Mamara » (*LM*, 24-25.03.2013),
  Radu Lupu, cette sonate était pour lui (*LM*, 7-8.04.2013);
- *a spune să*:
  Interpellez! Interpellez! Vous devez reprendre les quartiers aux chacals (*LM*, 08.02.2013),
  « Rester vivants », le combat quotidien des PME (*LM*, 15.02.2013),
  Il faut cumuler les mansats politiques! Seuls contrepoids au pouvoir de l'exécutif (*LM*, 20.02.2013),
  Roulette russe: faites vos jeux! (*LM*, 1.03.2013);
- *a întreba dacă*:
  Quelle est la juste valeur de l'euro? (*LM*, 08.02.2013),
  Mariage pour tous, vers un droit à l'enfant? (*LM*, 08.02.2013),
  La France est-elle en faillite? (*LM*, 14.02.2013),
  Monnaies: une guerre? Quelle guerre? (*LM*, 17.02.2013),
  Faut-il interdire le commerce de l'ours polaire? (*LM*, 21.02.2013),
  Que dis-je: un acteur? C'est une péninsule! (*LM*, 26.02.2013),

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)

Michael Cimino: sortie de purgatoire? (*LM*, 27.02.2013),
L'Europe est-elle condamnée au chômage de masse? (*LM*, 3-4.03.2013),
Du charisme, du pétrole, mais quel avenir? (*LM*, 7.03.2013),
« Accords de compétitivité »: M.Hollandes s'est-il inspiré de M. Sarkozy? (*LM*, 8.03.2013),
François, pape de quelle rupture? (*LM*, 24-25.03.2013),
Allocations familiales: vers la fin du modèle français? (*LM*, 3.04.2013),
« Mais pour qui roule Stéphane Fouks? » (*LM*, 4.04.2013),
Vers la fin du secret bancaire en Europe? (*LM*, 12.04.2013),
Hollande: transparence ou populisme? (*LM*, 14-15.04.2013),
Ethique: faut-il révéler le profil génétique des fœtus? (*LM*, 26.04.2013);

Concluzii

O comparaţie a performativităţii celor două cotidiene considerate, *Adevărul* şi *Le Monde*, scoate în evidenţă aspecte comune, specifice stilului jurnalistic, dar şi câteva particularităţi:

a) în *Le Monde*, expozitivele de informare şi de evaluare sunt dezvoltate, complete, mai clare şi relativ obiective, întrucât recurg la discursul raportat; enunţurile eliptice, intertextuale, figurate, interogative sunt reduse cantitativ;

b) în *Adevărul*, jurnaliştii etalează o intertextualitate bogată, jocuri de limbaj, elipse, tropi. Funcţia critică a comportamentivelor, funcţia dialogică a întrebărilor conotează complicitatea cu cititorii şi presupune un fond comun de cunoştinţe.

În general, retorica ironică a performativelor indică faptul că jurnalismul românesc nu s-a emancipat complet de jurnalismul literar, aflat la originile sale.

REFERINȚE

AUSTIN, J. L., *Cum să faci lucruri cu vorbe*, traducere de Sorana Corneanu, prefaţă de Vlad Alexandrescu, Piteşti, Paralela 45, 2005.

GRICE, H.P., „Logique et conversation", în *Communications*, 1979.

SPERBER, D., WILSON, D., *Relevance. Communication and Cognition*, Oxford, Blackweil, 1986.

BDD-A21849 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:10 UTC)